

2016. gada 27. maijā

Progresā ziņojums par FICIL rekomendāciju ieviešanu transporta jomā

1. Esošās situācijas novērtējums un atskats uz paveikto

Ārvalstu investoru padome Latvijā (FICIL) atbalsta *ilgtspējīgu mobilitāti*, lai nodrošinātu ekonomisko izaugsmi un veicinātu integrāciju, ilgtspēju, teritoriālo vienotību un atvērtību Latvijas Republikas transporta tīklā. FICIL norāda uz četriem būtiskiem elementiem, kam vajadzētu būt visu turpmāko aktivitāšu pamatā, lai varētu nodrošināt ilgtspējīgu attīstību:

- 1) caurskatāmība;
- 2) konkurence – protekcionisma likvidēšana, lai nodrošinātu labi funkcionējošu tirgu;
- 3) prognozējamība – investīciju klimata stabilitāte;
- 4) pēctecība – normatīvās un politiskās vides stabilitāte, lai veicinātu tiešo ārvalstu investīciju aktīvāku piesaisti.

Kopš 2007. gada Transporta darba grupa ir sagatavojusi trīs ziņojumus, kuros uzsvēta nepieciešamība stiprināt uz nākotni vērstas attīstības un mobilitātes stratēģiju, stiprināt valsts, reģionālās un vietējās pārvaldes iestāžu savstarpēju koordināciju, kā arī pastiprināt kontroles mehānismus, lai uzraudzītu projektu īstenošanas un finansējuma izlietošanas efektivitāti. Mūsdiā, šajās jomās panākts minimāls progress.

Tomēr pašlaik ir apstiprināti vairāki liela mēroga stratēģiski transporta infrastruktūras projekti un ir paredzēta to izpilde īsā termiņā, jo finansējums ir nodrošināts. Tas prasīs ļoti pārdomātas TAKTISKĀS pieejas, lai maksimāli izmantotu priekšrocības, ko var piedāvāt ārējā finansējuma avoti (Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments, Kohēzijas fonds un citi). Starpsektoru integrācija un efektīva projektu pārraudzība ir obligāts nosacījums projekta sekmīgai īstenošanai.

2. Jautājumi, kam pievēršama tūlītēja uzmanība

- 1) **Nodrošināt saskaņotu starpsektoru vadības kontroli**, lai veicinātu transporta attīstību.
- 2) **Izvērtēt un pārstrukturēt katru transporta nozares jomu**, lai to darbības pamatā būtu „saimnieka modelis” (*landlord-based*), kas veicina privāto uzņēmējdarbību un investīcijas, nevis „operatora modelis” (*operator-based*), kas veicina internalizētus pakalpojumus un darbības.
- 3) **Noteikt ar transporta nozari saistīto stratēģiju**—izvērtēt iniciatīvas transporta jomā un noteikt to prioritātes valsts un vietējā līmenī, lai veicinātu izaugsmi ne tikai transporta nozarē, bet arī saistītajās nozarēs.
- 4) **Uzraudzība un izvērtēšanas stratēģija** – jāveicina un jāīsteno efektīva uzraudzības un izvērtēšanas stratēģija visās ar transporta nozari saistītajās iestādēs, kas pieņēmušas

ilgtspējīgas transporta attīstības programmas, lai nodrošinātu to prognozējamu un atbilstīgu izpildi.

5) Izveidot pieejamu un atklātu uzraudzības un izvērtēšanas datubāzi, lai efektīvi pārvaldītu un kontrolētu datus, kas saistīti ar liela mēroga ieviešanas projektu galvenajiem rezultativajiem rādītājiem.

3. Rekomendācijas

Tā kā dzelzceļa maģistrāles un pilsētu transporta tīkli Latvijā nav pietiekami attīstīti, valsts turpinās investēt transporta infrastruktūrā, lai saglabātu konkurētspēju ES un globālajā tirgū. Latvija atrodas ģeogrāfiski stratēģiskā vietā, ko var uzskatīt par „vārtiem” kravu transportam austrumu—rietumu virzienā, kā arī izsenis ir tranzīta valsts kravu un pasažieru plūsmai no ziemeļiem uz dienvidiem.

Lai palielinātu Latvijas kravu un pasažieru pakalpojumu konkurētspēju, pašreizējai dzelzceļa infrastruktūrai un vietējā sabiedriskā transporta infrastruktūrai nepieciešami nozīmīgi uzlabojumi. Pēdējo 10 gadu laikā atbildīgās iestādes ir noteikušas prioritāti daudzām iniciatīvām transporta jomā, to skaitā tranzīta koridora uzlabojumiem, tramvaju un trolejbusu nomaiņai, dzelzceļa modernizācijas projektiem, kā arī tādiem augstas prioritātes ES projektiem kā *Rail Baltica*. Šī aktīvā stratēģiskā pieeja ir nodrošinājusi ievērojamu finansējumu daudzu šo projektu izpildei.

Tagad atbildīgajām iestādēm, izmantojot labas pārvaldības principus, jāpievēršas taktiskiem pasākumiem, lai paātrinātu projektu gaitu un to īstenošanas temps atbilstu finansēšanas nosacījumiem:

- 1) Taisnīga pārstāvība un atklāta dalība visos procesos – sabiedrības un iesaistīto personu dalība ieviešanas procesos.
- 2) Finansējuma termiņu ievērošana – pietiekamu resursu piešķiršana visās institūcijās, kas piedalās projekta ieviešanā, lai novērstu kavēšanos un nodrošinātu aktīvu projektu vadību.
- 3) Atklātība un caurskatāmība – atklāts dialogs un informācijas pieejamība visām projektā iesaistītajām personām.
- 4) Ētiska rīcība – izstrādāt ētikas kodeksu visām par transporta nozari atbildīgajām iestādēm un nodrošināt apmācību un uzraudzību visām izpildes institūcijām un partneriem.
- 5) Inovācijas un gatavība pārmaiņām – veicināt inovācijas un stratēģisko domāšanu, lai aktivizētu ar transportu saistīto sektoru daudzpusīgu attīstību.
- 6) Ilgtspēja un ilgtermiņa ievirze – strikti ievērot ilgtspējas principus visu ar transporta infrastruktūras projektiem saistīto darba uzdevumu noteikšanā.
- 7) Atbildība – izstrādāt uzraudzības un izvērtēšanas stratēģiju visās izpildes institūcijās, lai nodrošinātu prognozējamību un atbildīgumu.

Izraksti no Eiropas Padomes mājaslapas, kur minēti 12 labas pārvaldības principi, sk.:
Council of Europe – Democracy - The 12 principles for good governance at local level, with tools for implementation

(http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/Strategy_Innovation/12principles_en.asp)